

آموزش سیبلیوس

(به انضمام روش نت‌نویسی و اجرای موسیقی ایرانی)

نگارش

شهاب منا

www.ketab.ir

انتشارات مسرود

تهران ۱۳۹۰

سرشناسه : منا، شهاب، ۱۳۵۸-
 عنوان و نام پدیدآور : آموزش سیبلیوس (به انضمام روش نت‌نویسی
 و اجرای موسیقی ایرانی) / نگارش شهاب منا.
 مشخصات نشر : تهران : سرود، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری : ۳۹۲ ص. : مصور، جدول، + یک لوح فشرده.
 شابک : 978-964-8626-33-9
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا.
 موضوع : سیبلیوس (فایل کامپیوتر).
 موضوع : نت موسیقی -- برنامه‌های کامپیوتری.
 رده بندی کنگره : MT ۳۹:م۸۱۸ ۱۳۹۰
 رده بندی دیویی : ۷۸-۱۴۸
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۳۱۴۸۴۸

انتشارات سرود تهران-میدان هفتم تیر-ابتدای بهار شیراز-شماره ۱۴

تلفن: ۸۸۸۳۴۱۰۴ و ۸۸۳۱۸۵۹۱-۲ دورنگار: ۸۸۳۰۸۹۲۴

وبسایت: www.sorood-pub.com

آموزش سیبلیوس شهاب منا

(به انضمام روش نگارش و اجرای موسیقی ایرانی)

طرح جلد مهراڻ رشاد

حروف‌نگاری شهاب منا

لیتوگرافی تکنوگراف

چاپ و صحافی آرش

نوبت چاپ اول ۱۳۹۰

شمارگان ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۶۲۶-۳۳-۹ ۹۷۸-۹۶۴-۸۶۲۶-۳۳-۹ ISBN: 978-964-8626-33-9

حق چاپ و نشر برای انتشارات سرود محفوظ است.

قیمت با DVD: ۱۲۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۵	مقدمه نگارنده
	بخش اول
	فصل اول: آشنایی با محیط برنامه
۲۲	آشنایی با نوار ابزار سیلیوس
۲۳	آشنایی با منوی File (پرونده)
۲۵	آشنایی با منوی Edit (ویرایش)
۲۸	آشنایی با منوی View (نمایش)
۳۱	آشنایی با منوی Notes (نت‌ها)
۳۳	آشنایی با منوی Create (ایجاد)
۳۴	آشنایی با منوی House Style
۳۵	آشنایی با منوی Play (اجرا)
۳۷	آشنایی با منوی Layout (صفحه‌بندی)
۳۹	آشنایی با منوی Window
۴۱	آشنایی با منوی Plug-ins
۴۲	میانبر برای انتخاب منوها
۴۲	دستورات میانبردار
۴۴	ایجاد میانبر یا تغییر میانبر
۴۶	روش آوردن دیگر دستورات بدون استفاده از ماوس
	فصل دوم: منوی File
۴۹	ایجاد پیک فایل جدید

۵۰	اندازه کاغذ
۵۱	چگونگی ایجاد فایل در قطع وزیری
۵۲	روش تغییر در اندازه‌های پارتیتور پس از ایجاد فایل
۵۲	انتخاب افقی یا عمودی بودن پارتیتور
۵۳	صفحات الگوی از پیش ساخته (Manuscript Paper)
۵۴	چگونگی ایجاد یک صفحه الگوی جدید
۵۸	تغییر در گزینه‌های Manuscript paper
۵۹	چگونگی تغییر سازها پس از ایجاد فایل
۵۹	نحوه افزودن یک صفحه طراحی شده به فهرست صفحات الگو
۵۹	تغییر اندازه یکی از حامل‌های پارتیتور
۶۰	Ossia Staff
۶۱	تغییر اندازه تمامی حامل‌های پارتیتور
۶۱	انتخاب House Style
۶۲	ایجاد یک House Style جدید
۶۳	تعیین میزان‌نما و سرعت
۶۳	تغییر میزان‌نما پس از ایجاد فایل جدید
۶۴	روش حذف عدد میزان‌نمای احتیاطی، هنگام تغییر وزن
۶۴	تایپ اعداد میزان‌نما
۶۵	نحوه وصل شاهین‌های چنگ و دول‌چنگ در میزان‌ها
۷۰	نحوه ایجاد ضرب بالا در ابتدای قطعه
۷۱	تعیین سرعت قطعه
۷۴	تعیین سرکلید قطعه
۷۵	حذف سرکلید احتیاطی، هنگام تغییر گام
۷۶	تغییر سرکلید فقط در یکی از خط‌ها (برای سازهای انتقالی در پارتیتور)
۷۸	اطلاعات پارتیتور
۷۹	ایجاد صفحه عنوان مستقل پس از ایجاد فایل
۸۰	درج مشخصات اثر به عنوان Blank Page Text

۸۰	افزودن نام اثر، آهنگساز، ترانه‌سرا و تقدیم‌نامه در بالای اولین صفحه نت، پس از ایجاد فایل
۸۲	شروع سریع (Quick Start)
۸۳	باز کردن فایل‌ها (Open)
۸۴	تنظیمات برای ایجاد فایل‌های پشتیبان
۸۴	نحوه تنظیم مدت زمان ایجاد یک فایل پشتیبان
۸۵	ذخیره کردن تغییرات هنگام نت‌نویسی
۸۵	سه نکته مهم در مورد ذخیره کردن فایل‌ها بر حافظه کامپیوتر
۸۶	ذخیره‌سازی بر سی‌دی
۸۷	ذخیره‌سازی با عنوانی دیگر
۸۸	ذخیره نسخه‌ها (ویرایش‌ها)ی مختلف قطعه در یک فایل
۸۸	مقایسه دو نسخه از یک فایل
۸۹	پرینت کردن
۹۲	نحوه پرینت بر دو روی کاغذ با استفاده از پرینتر یک‌روزن
۹۲	پرینت دو صفحه از پارتیتور بر یک روی کاغذ
۹۳	تبدیل فایل به پی‌دی‌اف
۹۴	روش تبدیل به پی‌دی‌اف
۹۶	کیفیت (رزولوشن) پی‌دی‌اف
۹۶	ابعاد فایل پی‌دی‌اف
۹۸	نحوه بریدن و کم کردن حاشیه‌های یک فایل پی‌دی‌اف
۹۹	ایجاد شماره صفحات در فایل پی‌دی‌اف
۱۰۰	نحوه وارد کردن شماره صفحه در فایل پی‌دی‌اف
۱۰۲	پی‌دی‌اف کردن صفحات اصلاحی و جایگزین کردن آنها در فایل پی‌دی‌اف کتاب
۱۰۲	نحوه جایگزین کردن یک صفحه اصلاحی در فایل پی‌دی‌اف کتاب
۱۰۲	نحوه افزودن یک صفحه به فایل پی‌دی‌اف کتاب
۱۰۳	تبدیل مستقیم فایل‌های سی‌بی‌اوس به تصویر
۱۰۶	نحوه تبدیل فایل‌های برنامه به تصویر (با استفاده از فایل پی‌دی‌اف)
۱۰۷	تبدیل فایل نت‌نویسی شده سی‌بی‌اوس به فرمت‌های دیگر

۱۰۷	تبدیل فایل سیلیوس ۶ به نسخه‌های قبلی
۱۰۸	تبدیل فایل سیلیوس به صفحه وب
۱۰۹	تبدیل نت پرینت شده یا پی‌دی‌اف شده به فایل سیلیوس
۱۰۹	روش استفاده از برنامه فتو اسکور
	فصل سوم: نگارش با سیلیوس
۱۱۷	نحوه کار با کی‌پد
۱۱۹	کلیدهای میانبر کی‌پد در صفحه کلید کامپیوتر
۱۲۱	انتخاب کشش‌ها
۱۲۳	خط مؤزن بین دو نت
۱۲۴	نوشتن نت‌های مقطع و بیش مقطع
۱۲۴	در آوردن ماوس به حالت نوشتنی و آغاز نگارش
۱۲۴	با استفاده از کی‌پد
۱۲۸	وارد کردن نت‌ها از طریق صفحه کلید
۱۳۱	نوشتن سکوت‌ها
۱۳۱	تغییر وضعیت بین سکوت و کشش حین نگارش
۱۳۳	نوشتن چند میزان سکوت
۱۳۴	نوشتن نت‌های تیوئلت (دونوله، تریوله، و...)
۱۳۶	نحوه تنظیم نحوه نگارش نت‌های تیوئلت
۱۳۷	طرز دست‌بندی شاهین نت‌های چنگ، دولانچنگ و...
۱۳۸	نوشتن نت‌های ترمولو (ریز)
۱۳۹	نوشتن ریز بین دو نت
۱۴۱	نحوه نگارش نت‌های آکورد
۱۴۲	نگارش نت‌های زینت
۱۴۳	نحوه نایب پیشای گونه مضاعف
۱۴۴	نگارش نت‌های راهنما
۱۴۴	نگارش علائم غرضی
۱۴۶	قراردادن پرانتز دور نت و علامت غرضی

۱۴۶	نوشتن نت‌های بدون دسته داخل پرانتز
۱۴۷	روش نوشتن نت‌های بدون دسته
۱۴۷	تغییر جهت دسته نت‌ها
۱۴۸	شاهین‌های دوطرفه
۱۴۹	شاهین‌های بین دو حامل
۱۵۰	باقی تکنیک‌های مندرج در Common Notes و Articulations کی‌پد
۱۵۰	تنظیم نحوه قرارگیری علامات آرتیکولاسیون نسبت به حامل و نت‌ها
۱۵۱	چهار علامت مشابه پیش و اشاره
۱۵۲	سه قسم آرپژ
۱۵۲	علامت تکرار میزان
۱۵۳	ترتیب‌بندی در نت‌نویسی
	فصل چهارم: آشنایی با برخی از مهم‌ترین دستورات منوی Edit
۱۵۵	روش‌های انتخاب سوژه‌ها در سیلیوس
۱۵۶	روش لغو یا تصحیح انتخاب
۱۵۶	روش انتخاب چند میزان متوالی
۱۵۸	دستورات کپی، کندن و چسباندن
۱۵۸	کاربردهای استفاده از دستورات کپی و چسباندن
۱۵۹	دستور Re-input Pitches
۱۶۰	مخفی کردن سوژه‌ها
۱۶۱	آشکار کردن سوژه (های) مخفی شده
	فصل پنجم: صفحه‌بندی با سیلیوس
۱۶۳	روش ایجاد میزان (های) جدید
۱۶۵	روش تعیین تعداد میزان‌های هر سطر و تعداد سطرهای هر صفحه
۱۶۵	تنظیمات پنجره Make Layout Uniform
۱۶۸	تنظیم موقعیت میزان‌ها به‌طور دستی
۱۷۰	ایجاد میزان‌های غیر معمول
۱۷۲	حذف میزان‌های اضافه

۱۷۲	ضمیمه کردن چند فایل به یکدیگر و تبدیل آنها به یک فایل
۱۷۴	تنظیم حاشیه‌های کاغذ
۱۷۴	کار با خط کش
۱۸۰	تنظیم مجدد فاصله سطرها در یک صفحه
۱۸۰	تنظیم فاصله سطرها در صفحه پایانی قطعه
۱۸۳	سطر پایانی قطعه
۱۸۵	اندازه حامل‌ها
۱۸۶	راه‌های افزایش فاصله سطرها
۱۸۷	انتخاب فوت موسیقی برای علامات و نت‌های قطعه
۱۸۸	درج و نحوه قرارگیری شماره صفحات
۱۸۹	درج پاصفحه و سرصفحه
۱۹۲	شماره میزان‌ها
	فصل ششم: منوی Create
۱۹۵	میزان
۱۹۶	خط میزان
۱۹۷	نشانه‌های آکورد
۱۹۹	کلید
۲۰۰	یادداشت
۲۰۰	عکس
۲۰۱	نوشتن متن‌های زیر درس (در کتب آموزشی) و تبدیل آنها به تصویر
۲۰۳	شبرنگی کردن
۲۰۴	سازها
۲۰۴	سرکلید
۲۰۵	خط
۲۰۷	نحوه ویرایش خطوط
۲۰۸	نشان‌های تکرار
۲۱۲	نمادها

۲۱۳	ویرایش نمادها
۲۱۴	متن
۲۱۵	تنظیمات پنجره System Text Style
۲۱۹	استفاده از پنجره Properties برای ویرایش یک نوشته
۲۱۹	ایجاد میانبر برای هر یک از اقسام متن
۲۱۹	معرفی مهم ترین اقسام متن ها در Create ► Text
۲۲۴	میزان نما
۲۲۴	ایجاد پلی ریتمی در یک قطعه
۲۲۷	Other
۲۲۸	انتقال
۲۲۹	حامل انتقالی
۲۳۰	تبدیل فایل های Finale به Sibelius
۲۳۷	فصل هفتم: تنظیم
۲۳۹	استفاده موسیقایی از Arrange
۲۴۰	Arrange چگونه تنظیم می کند؟
۲۴۱	سبک تنظیم
۲۴۱	سبک های تنظیم طراحی شده برای ارکستراسیون
۲۴۲	Explode (گسترده)
۲۴۳	Reduction (فشرده کردن)
۲۴۴	تنظیم برای خانواده ای از سازها
۲۴۸	مها کردن موسیقی برای تنظیم
۲۵۰	موسیقی پس از تنظیم
۲۵۱	ویرایش سبک های تنظیم
	فصل هشتم: اجرا و ضبط با سیبلیوس
۲۵۹	اجرای فایل نت نویسی شده
۲۶۱	کار با میکسر
۲۷۰	بهبود صدادهی اجرای قطعه با سازهای زیاد

۲۷۱	Performance
۲۷۵	ضبط و آوانگاری اجرای میدی
۲۷۶	ضبط با Flexy-time
۲۷۹	Flexi-time Options
۲۸۴	Live Tempo (سرعت اجرای زنده)
۲۸۵	تنظیمات برای ضبط با سرعت اجرای زنده
۲۸۷	Live Tempo Options
۲۸۸	ضبط یک اجرای Live Tempo
۲۹۰	نمودار تصویری یک اجرای Live Tempo
۲۹۰	بازنوازی یک اجرای Live Tempo
۲۹۰	پاک کردن Live Tempo
۲۹۱	محبوب کردن هر ضربه به عنوان تقسیمات فرعی یک ضرب یا به عنوان چند ضرب یک میزان
۲۹۲	میزان‌نماهای غیر معمول یا مختلط
۲۹۲	فرمات‌ها (نقطه‌های توقف)
۲۹۳	قسمت‌های برگشت‌دار
۲۹۳	افزودن علائم سرعت
۲۹۴	اجرای زنده (Live Playback)
۲۹۴	شنیدن Live Playback
۲۹۵	مشاهده و لوم‌های Live Playback
۲۹۶	ویرایش Live Playback
۲۹۸	ویرایش و لوم‌های Live Playback
۲۹۸	Transform Live Playback
۳۰۱	ایجاد اطلاعات Live Playback
۳۰۱	فعال یا غیرفعال کردن Live Playback برای قسمت‌هایی از پارتیتور
۳۰۲	پخش تصویر همزمان با اجرای نت‌ها
۳۰۳	Hit Point
۳۰۳	تغییر صفحه شروع

۳۰۴	افزودن موسیقی به فایل ویدئو
۳۰۴	افزودن موسیقی به آلبوم عکس دیجیتال
۳۰۴	اجرای همزمان یک قطعه صوتی با نت شده آن
۳۰۵	تبدیل فایل نت نویسی شده سیلیوس به فایل صوتی
۳۰۵	امکانات حاصل از تبدیل فایل سیلیوس به میدی برای استفاده از سمپل های صوتی
۳۰۶	آوانگاری فایل آدیو
۳۰۷	آغاز به کار با آدیو اسکور لایت
۳۰۸	ایجاد تراک
۳۱۳	ویرایش تراک ها
۳۱۷	ارسال به سیلیوس
	فصل نهم: منوهای داخلی Plug-ins
۳۱۹	نت های غرضی
۳۲۰	تجزیه و تحلیل
۳۲۰	پردازش دسته ای
۳۲۱	علائم آکورد
۳۲۲	ابزارهای آهنگسازی
۳۲۳	نت ها و سکوت ها
۳۲۴	دیگر گزینه ها
۳۲۶	بازنوازی
۳۲۷	کنترل مواد نوشته شده
۳۳۱	ساده سازی نت نویسی
۳۳۲	افزودن انواع متن
۳۳۴	تغییر شکل (Transformations)
۳۳۵	نت های تیوِلت
۳۳۷	Edit Plug-ins
۳۳۷	Plug-in Trace Window

بخش دوم: نگارش و اجرای موسیقی ایرانی با سیبلیوس

- ۳۴۱ نوشتن موسیقی با متر آزاد
- ۳۴۲ روش ایجاد میزان‌های Irregular جهت نگارش آواز ایرانی
- ۳۴۳ مخفی کردن سکوت‌های اضافی در پایان سطرها
- ۳۴۴ محو کردن خط میزان انتهای هر سطر
- ۳۴۴ دسته‌بندی شاهین‌ها
- ۳۴۴ یکنواختی فاصله بین نت‌ها در تمامی سطرها
- ۳۴۴ روش بیشتر کردن فاصله نت‌ها در یک سطر
- ۳۴۶ کم کردن فاصله نت‌ها
- ۳۴۷ جابه‌جایی نت‌ها (ها) در طول سطر و زیرهم‌نویسی نت‌های دو سطر
- ۳۴۸ فاصله‌گذاری بین فیگورها در یک سطر
- ۳۴۹ استفاده از سکوت‌های مخفی شده برای ایجاد فضای خالی و قراردادن علامت تکرار
- ۳۴۹ استفاده از سکوت‌های مخفی برای تعبیه فضا جهت درج نت‌های واخوان
- ۳۵۰ افزودن گنجایش یک سطر
- ۳۵۱ درج نت‌های جافتاده در میان یا پایان سطر
- ۳۵۲ نوشتن علائم خاص موسیقی ایرانی (سُری، گُرُن، ریز و...) در فایل سیبلیوس
- ۳۵۵ ذخیره علائم اضافه‌شده در یک House Style
- ۳۵۶ ایجاد علائم جدید
- ۳۵۸ ویرایش علائم مرکب ساخته‌شده
- ۳۵۹ تغییر اندازه یک علامت در صفحه Symbols
- ۳۶۱ تعویض علائم
- ۳۶۱ تعویض علامت A با A در کی‌بَد
- ۳۶۲ تعویض علامت B با B در کی‌بَد
- ۳۶۳ جایگزینی علامت C و C در کی‌بَد
- ۳۶۴ تنظیم محل قرارگیری مضارب‌های چپ
- ۳۶۵ تنظیم محل علامت تکیه
- ۳۶۶ تغییر شکل علامت تکیه

۳۶۷	ایجاد سرکلید گام‌های موسیقی ایرانی
۳۶۸	نحوه ایجاد سرکلید گام‌های شور و سه‌گاه
۳۷۰	ایجاد سرکلید گام‌های همایون و چهارگاه
۳۷۲	درج سرکلید، تنها در سطر اول
۳۷۳	تغییر سرکلید
۳۷۵	اجرای ربع پرده‌ها
۳۷۶	اجرای ربع پرده‌ماندها در گام‌های موسیقی ایران
۳۷۷	اجرای قطعه با صدای سازهای ایرانی
۳۷۹	نت‌های اشاره
۳۸۱	تنظیم مقدار کوچکی سرن
۳۸۳	اجرای نت‌های اشاره در سیلیوس
۳۸۳	نوشتن متن‌های فارسی و انگلیسی
۳۸۳	آوانویسی لاتین اشعار و علائم Transliteration
۳۸۵	تایپ کلمات فارسی با رعایت فاصله جامد
۳۸۶	نوشتن اعداد فارسی در سیلیوس
۳۸۷	نام گوشه‌ها
۳۸۷	درج نام گوشه پیش از سطر آغازین گوشه
۳۸۸	درج نام گوشه در میان صفحه

مندرجات دی‌وی‌دی ضمیمه کتاب

برنامه Sibelius 6.2

برنامه Jaws Pdf Creator

فونت‌های موسیقی ایرانی (سُری، کُرُن، و...)

مقدمه نگارنده:

استفاده از کامپیوتر طی چند دهه اخیر تأثیر شگرفی در پیشرفت فنون مختلف داشته است. امکان ذخیره سازی و ویرایش اطلاعات، افزایش دقت و سرعت، ارائه امکانات متعدد با هزینه اندک، توسعه و ایجاد قابلیت های جدید از جمله مزایای به کارگیری این ابزار توانمند است. امروزه حضور کامپیوتر در فنون مرتبط با هنر موسیقی نیز بسیار چشمگیر است و نرم افزارهای تخصصی موسیقی امکانات گسترده ای را برای نت نویسی، صدا برداری و ویرایش موسیقی فراروی موسیقیدانان نهاده اند. از میان قدرتمندترین نرم افزارهای نت نویسی موسیقی باید از سیلیوس، که استفاده از آن در ایران نیز طی دهه اخیر روندی روبه رشد داشته است، نام برد. سیلیوس به عنوان نرم افزار نت نویسی دارای قابلیت های برجسته ای است که از جمله آنها می توان به این موارد اشاره کرد:

- ساده بودن محیط کاری (که در سهولت استفاده کاربر بسیار مؤثر است)؛
 - قابلیت های صفحه بندی دقیق (که آن را نرم افزار مناسب برای صفحه بندی کتاب های نت ساخته است)؛
 - زیبایی بصری و کیفیت بالا در پرینت و چاپ؛
 - امکان تبدیل برگه نت چاپ شده به فایل نت نویسی شده؛
 - امکان تبدیل از دیگر برنامه های نت نویسی (مانند فینال) به سیلیوس.
- این نرم افزار همچنین امکانات متعددی برای اجرای موسیقی دارد که از جمله آنها می توان به این موارد اشاره کرد:
- بالا بودن کیفیت اصوات مندرج در مخزن صوتی نرم افزار؛
 - قابلیت تعیین و اجرای فواصل میکروتون (ریز پرده)، مانند فواصل ربع پرده مانند ایرانی که مقدار آن بنا به تشخیص گوش کاربر قابل تنظیم است؛
 - تعبیه امکانات متعدد برای عمق بخشیدن و قابلیت تفسیر اجرا توسط برنامه و تبدیل اجرای نرم افزار به یک بازنوازی هنری؛

- امکان آوانگاری و نت کردن اجرای آدیو یا میدی همراه با ضبط و ارائه نحوه اجرای نوازنده؛
- قابلیت تنظیم و ارکستراسیون، به صورت خودکار؛
- قابلیت افزودن ویدئو به فایل نت نویسی شده و پخش آن همزمان با اجرای نت ها (مناسب برای آهنگسازی فیلم).
- سیلیوس دارای برنامه های جانبی (پلاگ این) متعددی نیز هست که امکانات ارزنده ای را جهت تحلیل، ویرایش و تکمیل اثر به کاربران ارائه می دهد. از میان آنها می توان به این قابلیت ها اشاره کرد:
- تجزیه و تحلیل قطعه (مانند نوشتن علائم آنالیز شنکر، مقایسه دو حامل و نمایش تفاوت های آنها، یافتن موتیف ریتمیک یا ملودیک و تعیین گستره صوتی قطعه)؛
- افزودن آکورد هارمونیک ساده گیتار یا پیانو؛
- ابزارهای آهنگسازی: مانند افزودن هارمونی ساده بر یک ملودی، باز کردن یک آکورد برای چند ساز (و بالعکس)، تعیین کل زمان اجرای اثر و تنظیم خودکار سرعت (مناسب برای همزمان کردن موسیقی با فیلم، تبدیل میزان از ساده به ترکیبی، دو برابر یا نصف کردن وزن (با تغییر میزان نما)؛
- کنترل موسیقی نوشته شده: مانند کنترل کنترپوان نوع اول، فواصل پنجم و هشتم موازی و مخفی در هارمونی؛
- ساده سازی قطعه؛
- افزودن خودکار انگشت گذاری، پدال گذاری، علائم آکورد و... برای سازهای مختلف.
- همچنین در این نرم افزار امکان نوشتن پلاگ این جدید در محیط برنامه و افزودن بر قابلیت های آن وجود دارد.

درباره کتاب حاضر

کتاب حاضر به آموزش نت نویسی کامپیوتری و اجرای آن با نرم افزار سیلیوس اختصاص دارد. نگارنده که قریب یک دهه به نت نویسی کتب و رسالات متعدد با سیلیوس و نیز تدریس این نرم افزار پرداخته است در این کتاب نتیجه آموزه های خود را به عنوان اثری آموزشی ارائه کرده است. هرچند نگارنده در نگارش برخی فصول (۹-۷ بخش اول) برای

غنا بخشیدن بیشتر به مطالب از کتاب مرجع سیلیوس^۱ نیز بهره برده است، اما حجم عمده مطالب کتاب حاضر، حاصل یادداشت‌ها و تجربیات نگارنده در کار با این نرم‌افزار و تدریس آن است. در این اثر سعی شده تمامی امکانات مندرج در برنامه با نگاه کاربردی مورد بررسی و شرح قرار گیرند.

سابقه نگارش کتاب حاضر به سال ۱۳۸۳ (براساس نسخه سوم سیلیوس) می‌رسد و این اثر می‌بایست چند سال پیش از این به انتشار می‌رسید، لیکن به دلیل اشتغالات گوناگون نگارنده، مجال آماده‌سازی آن جهت انتشار تا سال ۱۳۸۹ دست نداد. در این بازه زمانی نیز نسخه‌های جدیدتری از نرم‌افزار ارائه شد؛ لذا اکنون نگارنده کتاب حاضر را براساس نسخه سیلیوس ۶/۲ تکمیل کرده و نگاشته است. البته باید توجه داشت محیط برنامه و اساس کار با این نرم‌افزار در تمامی نسخه‌های قبلی آن یکسان است و به‌ویژه در امکانات نت‌نویسی برنامه تغییرات چندانی داده نشده و آنچه در نسخه‌های جدیدتر تکمیل شده، بیشتر، امکانات اجرای نت‌نویسی و افزودن پلاگ‌این‌های برنامه است. با این دیدگاه، چنان‌که در آینده نیز نسخه‌های جدیدتری از این برنامه ارائه شود، مطالب کتاب حاضر برای هنرجویان نت‌نویسی کامپیوتری قابل استفاده خواهد بود.

کتاب حاضر در دو بخش تنظیم شده است:

بخش اول که به روش نت‌نویسی و اجرای موسیقی با سیلیوس می‌پردازد در نه سرفصل تنظیم شده است. در ابتدای این بخش، به معرفی محیط برنامه و معرفی هریک از منوهای اصلی و فرعی برنامه پرداخته شده است. مطالعه این قسمت شمای کلی از برنامه را ترسیم می‌کند و به‌ویژه برای شناخت سریع امکانات سیلیوس برای آن دسته از مخاطبین که به نت‌نویسی کامپیوتری با سایر برنامه‌ها آشنایی دارند و اکنون می‌خواهند به نگارش با سیلیوس بپردازند مفید است.

پس از آن، به مراحل ایجاد فایل جدید و نگارش نت با سیلیوس پرداخته شده است. سعی نگارنده بر آن بوده تا جزئی‌ترین نکاتی که در عمل برای کار با برنامه مورد نیاز است شرح شوند و پس از مطالعه آنها خواننده بتواند با این نرم‌افزار، بدون اشکال و مراجعه به معلم،

نت‌نویسی کند. فصول بعدی به نحوه تنظیم موسیقی، اجرا و ضبط با سیبلیوس و شرح پلاگین‌های برنامه اختصاص دارد. مطالعه این فصول برای کاربرانی که صرفاً می‌خواهند به نت‌نویسی با سیبلیوس بپردازند اختیاری است.

بخش دوم کتاب به نحوه نت‌نویسی و اجرای موسیقی ایرانی با نرم‌افزار سیبلیوس اختصاص دارد. لازم به ذکر است نرم‌افزارهایی این‌چنین، دراصل، برای نگارش و اجرای موسیقی غربی ساخته شده‌اند و طراحان آنها را برای استفاده انواع غیر غربی طراحی نکرده‌اند؛ بنابراین، برای نگارش انواع غیر غربی موسیقی نیازمند تنظیمات و تغییراتی هستند.

در این بخش به نحوه نگارش و اجرای موسیقی با متر آزاد (آوازاها و ردیف‌های موسیقی ایرانی)، نحوه وارد کردن علائم موسیقی ایرانی (مثل سُرّی، کُرُن، ریز، تکیه و...) به محیط نرم‌افزار، ایجاد می‌اثر برای علائم موسیقی ایرانی در صفحه کلید، ایجاد سرکلید گام‌های موسیقی ایرانی، نوشتن و اجرای نت‌های اشاره، اجرای نت‌های ربع پرده و... با سیبلیوس پرداخته شده است. در لوح فشرده همراه کتاب نیز چند فونت حاوی علائم موسیقی ایرانی جهت استفاده علاقه‌مندان درج شده است.

لازم به ذکر است در نگارش کتاب حاضر، در استفاده از واژگان و اصطلاحات، تا حد اطلاع نگارنده، از واژگان معادل در زبان فارسی استفاده شده است، اما از آنجا که در مواردی معادل‌گویی برای اصطلاحات مورد استفاده در برنامه وجود نداشته، برای پرهیز از گنگ شدن مطالب، از واژگان و اصطلاحات فنی محیط برنامه (به زبان انگلیسی) استفاده شده است.

در پایان، از جناب آقای محمدرضا گرگین‌زاده، مدیر محترم انتشارات سرود، که طی سه دهه در انتشار آثار نت‌نگاری موسیقی ایرانی کوشش‌های ارزنده‌ای کرده‌اند، به جهت انتشار این اثر سپاسگزارم و امیدوارم انتشار کتاب حاضر بتواند در نگارش و نشر روزافزون آثار موسیقی ملی ایران مؤثر واقع شود.^۱

شهاب منا

۱۳۹۰/۱/۱۶ ش، تهران

۱. نظرها و پیشنهادهای خود درباره این کتاب را به نشانی الکترونیکی sh_mena@yahoo.com ارسال فرمایید.